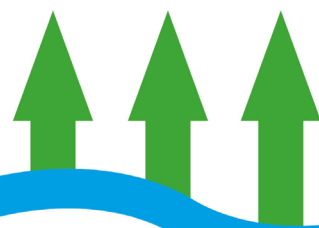

ELINVOIMAA vesireiteistä

Vesireiteistä elinvoimaa
-hankkeen loppuraportti

Pro JÄRVI-SUOMI ry

ELINVOIMAA vesireiteistä

www.prolakeland.net

Vesireiteistä elinvoimaa

Vesireiteistä elinvoimaa oli esiselvityshanke, joka toteutettiin Vehmersalmen, Tuusniemen ja Heinäveden alueella. Hankkeen tavoitteena oli kerätä alueelta ideoita ja toimijoita pohjaksi mahdollista Luonnovarakeskus LUKE:n vihreän talouden hanketta varten.

Hankkeen aikana selvitettiin laajasti alueen asukkaiden, järjestöjen ja yritysten toiveita ja ideoita. Selvitystyötä tehtiin nettikyselyllä, työpajoissa ja seminaareissa, mutta tärkein tiedonhankintatapa olivat henkilökohtaiset keskustelut eri toimijoiden kanssa.

Koska tavoitteena oli selvittää jatkohankkeiden mahdollisuuksia, teimme monien yri-

tysten kanssa myös yrityskohtaista ideointi- ja kehitystyötä ja keskustelimme jatkohankkeiden mahdollisuuksista.

Hankkeessa tekemiemme selvitysten pohjalta kehitimme useita hankeaihoita ja -suunnitelmia. LUKE:n vihreän talouden mallin kannalta lupaavin ajatus on varsinkin metsäluonnon monipuolisemmasta hyödyntämisestä, mihin alueella on jo monia ideoita ja pieniä avauksia. Kehityskeskusteluissa nousi esille myös mahdollinen mittaristo, joka voisi auttaa määrittämään muun muassa päätöksenteon tueksi rahallisen arvon niin sanotuille pehmeille arvoille, kuten ekologia, sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi.

Hankkeen tavoitteet

Itä-Suomen maaseutu kärsii negatiivisesta kierteestä: väestö vähenee ja sitä mukaa monien palveluiden ylläpitäminen muuttuu kannattamattomaksi. Kun palveluita lakkautetaan, väestökato kiihtyy. Jotta tämä kierre saadaan katkaistua, pitää alueelle innovoida uusia elinkeinoja ja elinvoimatekijöitä.

Elinvoimaa vesireiteistä -hanke pyrki vastaamaan edellä kuvattuun haasteeseen ja sen tavoitteet olivat:

- Kiinnitetään asukkaiden huomio paikallisiin vahvuuksiin, kuten luonnonvaroihin ja henkilöresursseihin, ja autetaan kehittämään nii-

den pohjalta uusia elinkeinoja ja palveluita.

- Kehitetään kestäväää elinkeinotoimintaa, joka on niin monipuolista, että se takaa toimeentulon läpi vuoden.

- Luodaan myönteinen visio, joka voimaannuttaa ja motivoi edistämään kyläyhteisön hyvinvointia ja elinvoimaa.

- Vahvistetaan uskoa tulevaan ja asetetaan yhteiset tavoitteet, mikä vähentää vastakainasettelua ja helpottaa yhteistä kehittämistä.

- Sitoutetaan päättäjät alueiden kestävään kehittämiseen.

Tekijät ja toteuttajat

Hankkeen vastuorganisaatio Pro Järvi-Suomi ry on syyskuussa 2019 perustettu järjestö, jpkä pyrkii maakuntarajat ylittävään yhteistyöhön, edistää matkailua ja kestäväää kehitystä ja erityisesti kokoaa pieniä toimijoita. Tavoitteena on myös olla mukana kehittämässä verkkopalveluja, jotka kokoavat yhteen Pro Järvi-Suomen alueen erilaiset matkailupalveluja tarjoavat yritykset ja palvelut.

Hanketta veti Pro Järvi-Suomen puolesta Tuomo Riihimäki, Jyrki Knuutinen ja Mikko Keinonen. Tuomo Riihimäki oli suurimman osan hankkeesta vastuullinen hankevetäjä, mutta hän kuoli liikenneonnettomuudessa 23.6.2021. Hänen tilalleen tuli hankkeen loppuajaksi Pro Järvi-Suomi ry:n päätöksellä 1.7.2021 alkaen Mikko Keinonen.

Jyrki Knuutinen oli hankkeen toisena työntekijänä hankkeen alusta loppuun saakka.

Hankkeen viestintäpalvelut ostettiin Soisalo-Medialta.

Tuomo Riihimäki oli syntyperäinen vehmersalmelainen paluumuuttaja. Hän oli koulutukseltaan tulevaisuustutkija (BSc(Hons), PGCert(Hum), PGDip(Hum), MA(Lit)) ja ammattitautaltaan hyvinvointipalvelujen tuotekehittäjä, markkinointimerkonomi ja kuvankäsittelijä/valo/elokuvaaja. Perikunnan kautta hän oli myös vehmersalmelaisen v . 1964 perustetun sesonkimyymälä Vehmer-Puodin yrittäjä ja matkailuyrittäjä.

Tuomo Riihimäki 9.6.1962–23.6.2021.

Jyrki Knuutinen on vehmersalmelainen ammattiautoilija, Liikenneturvan kouluttaja, raskaan kaluston kouluttaja, Autoliiton Kuopion osaston puheenjohtaja, Pohjois-Savon tiepalveluasiamies, ja AL:n liittovaltuuston jäsen. Hänellä on pitkäaikainen kokemus alueellisesta ja maakunnallisesta hanketyöstä.

Mikko Keinonen on YTM, viestinnän ammattilainen ja elokuvaohjaaja, yhdistysaktivisti ja hanketyöammattilainen sekä Pro Järvi-Suomen puheenjohtaja. Hänellä on pitkäaikainen kokemus alueellisesta, maakunnallisesta ja myös kansainvälisestä hanketyöstä.

Yhteistyökumppanit

Hanketta vietiin eteenpäin yhdessä yritysten, järjestöjen ja kuntien kanssa:

Etelä-Savon Yrittäjät ry
Heinäveden kunta
Heinäveden Matkailuyhdistys
Heinäveden Muinaisseura ry
Heinäveden Yrittäjät ry
Itä-Suomen yliopisto
Juojärven Helmi
Järvi-Kuopion seurakunta
Karvion Uittotupa

Karvio Lomakekus
Kuopion kaupunki
Lake Finland Guesthouse
Luonnonvarakeskus LUKE
Luostaritien Kyläkauppa
Neste Karvionkanava
Rinnekeskus Pääskyvuori
Saimaa-ilmiö 2026
Tuusniemen kunta
Tuusniemen Kylät ry
Tuusniemen Teollisuus Oy
Tuusniemi-Kaavi luontomatkailuhanke
Viihdekeskus Hojo Hojo

Tulokset ja vaikutukset

Hankkeen tuloksena syntyi runsaasti erilaisia hankeaihiota, toimintaideoita ja yleistä pohdintaa alueemme vahvuuksista ja heikkouksista.

Vaikka esiselvityksen päätavoitteena oli löytää sopiva kohde LUKE:n Vihreän talouden hankkeelle, metodina oli herättää luovaa keskustelua ja kerätä ideoita. Tästä syystä ideoi-

ta ja hankeajatuksia tuli hyvin laajalla kirjolla ja runsaasti myös sellaista, mikä ei suoraan sovi LUKE:n konseptiin.

Tätä ei kuitenkaan voi pitää puutteena, sillä monet syntyneet hankeaihiot ja kehittämisajatukset ovat arvokkaita sinänsä. Sitä paitsi selvitystyötä ei voi tehdä niin, että päättää ennalta, millaisia tuloksia haluaa.

Alueen korvaamaton luonto ja sen kestävä käyttö

Kohdepaikkakunnista varsinkin Heinävesi on ollut perinteisesti hyvin vahva metsätalouspitäjä, ja tehometsätalouden aatteet kulkevat monilla verenperintönä. Myös Tuusniemi ja Vehmersalmi ovat vahvaa metsätalousaluetta.

Toisaalta kaikilla paikkakunnilla on käyty kovaakin debattia ympäristökysymyksistä, sillä Heinävedellä ja Tuusniemellä on vakavasti otettava kaivosuhka, koska brittiläinen Beowulf Mining suunnittelee kummankin kunnan alueella grafiitin louhimista hyvin lähellä korvaamattomia vesistöjä Juojärveä, Suvasvettä ja Kermajärveä. Vehmersalmella puolestaan näkyisivät suoraan Finnpulp-selutehtaan ympäristöongelmat, jos se joskus toteutuisi.

Keskustelukulttuurit vaihtelevat

Yksi mielenkiintoinen seikka näissä ympäristöuhissa on, miten eri tavoin eri paikkakunnilla niihin suhtaudutaan. Heinävedellä kaivossuunnitelma synnytti kolme vuotta sitten kansanliikkeen, jonka näkyvin osa on ollut Pro Heinävesi. Sen toiminnasta sai alkunsa mm. eduskuntaan asti edennyt lakialoite Kaivoslaki Nyt. Muutenkin kunnassa on vallinnut hyvin laaja yksimielisyys, että kaivosta ei kaivata ja se on koskenut yhtä lailla päättäjiä, yrittäjiä kuin muitakin kuntalaisia.

Tuusniemi on tullut kaivosasiassa tavaltaan Heinäveden peesissä, ja kunnanhallitus mm. jätti yksimielisen vastalauseen Beowulf

Miningin malminetsintäluvasta. Kysymys tuntuu kuitenkin olevan arempi kuin Heinävedellä: vaikka kunnanhallituksen kanta on ollut yksimielinen, kunnanjohtaja jätti em. kannanotosta eriävän mielipiteen. Aihe on jopa niin arka, että kun talvella järjestimme hankkeestamme Zoom-tapaamisen Tuusniemen päättäjien ja viranhaltijoiden kanssa, saimme vakavan kehotuksen pitää kaivosasia kokonaan keskustelun ulkopuolella.

Finnpulp puolestaan on ihan oma lukunsa. Korkein hallinto-oikeus kumosi tehtaan ympäristöluvan jo joulukuussa 2019, ja kansalaismielipide on kääntynyt jatkuvasti negatiivisemmaksi tehdasta kohtaan. Silti Kuopion (johon siis Vehmersalmikin kuuluu) päättäjistä valtaosa tuntuu edelleen olevan sellutehtaan kannalla. Lisäksi hälyttävän harva näyttää tajuavan tehtaan mahdollisia ympäristövaikutuksia ja mittakaavaa. Tässä näkyy hyvin selvästi koulukunta- ja perinne-erot: perinteisen metsätalouden ja raskaan teollisuuden edustajat ovat kritiikittä Finnpulpin kannalla ja keskustelu on edelleen suurelta osin tulehtunutta.

Lyhytnäköisen metsätalouden uhka

Metsätalouteen liittyy myös toinen, piilevä ja salakavala uhka: Metsäomaisuutta on myyty paljon sijoitusrahastoille, mikä on muuttanut metsien hyödyntämisen sykliä. Sijoitusrahastot etsivät nopeita tuottoja, minkä vuoksi päätehakkuita tehdään usein aivan liian var-

KUVA: MIKKO KEINONEN

Näkymä Tuusjärven retkisatamasta Tuusniemeltä.

haisessa vaiheessa. Lyhytnäköinen kvartaalijajattelu ei käy lainkaan yksiin pitkäjänteisen metsätalouden kanssa, ja trendi on selvä uhka koko Suomen metsille. Kysymys on iso myös Heinävedellä, sillä poliittisilla foorumeilla on puhuttu vakavasti kunnan laajan metsäomaisuuden realisoimisesta taseen kohtentamiseksi.

Toisaalta kohdepaikkakunnilla on paljon toimintaa, ideoita ja hankkeita, joissa pyrkimys on hyödyntää luontoa toisin. Osa on

suorassa ristiriidassa teollisen näkökulman kanssa, osa pyrkii löytämään yhteisiä intressejä.

Tästä hyvä esimerkki oli Tuusniemen ja Kaavin luontomatkailuhanke, joka toteutettiin samaan aikaan Vesireiteistä elinvoimaa -hankkeen kanssa.

Kehittämis- ja ideointikeskusteluissa tuli esille myös muita konkreettisia ideoita ja potentiaalisia avauksia, joissa olisi myös kauvallista potentiaalia.

6 | Metsätalouden huonosti hyödynnetyt sivutuotteet

Metsätalousalueilla on jatkuva - ainakin lievä - intressiristiriita metsätalouden ja luonnon virkistyskäytön välillä. Avohakkuut häiritsevät silmää ja pahimmillaan vähentävät alueen houkuttelevuutta niiden silmissä, jotka arvostavat ennen kaikkea alueen luontoa.

Toisaalta on helppo ymmärtää maanomistajien paine saada omasta metsästään tuloa, sillä päätehakkuu voi olla rahallinen palkinto mahdollisesti yli puoli vuosisataa kestäneestä kasvatus- ja metsänhoitotyöstä ja keskeinen osa metsänomistajan toimeentuloa.

Tästä syystä on kaikkien etu, jos metsille keksitään muutakin hyötykäyttöä kuin sellupuutuotanto. Mahdollisuuksia toki on.

Superruokaa kotimetsästä

Kohdealueen metsät ovat hyvin puhtaita ja perinteisen metsätalouden ohella sivutulovirtoja voisi hankkia keräämällä talteen muun muassa kuusenkerkkää, pakuria, koivunmahlaa ja tuohta. Lisäksi erikoispuut olisi hyvä tunnistaa ja hyödyntää paremmin kuin sellukattilassa. Tällaisten tuotteiden hyödyntäminen ei olisi millään tavoin ristiriidassa metsätalouden kanssa - varsinkaan, jos kyseisiä tuotteita käytäisiin keräämässä leimikoilta ennen hakkuuta.

Tuotteista kuusenkerkkä, pakuri ja koivunmahla voidaan kaikki luokitella superruokaiksi.

Kuusenkerkkä on hyvin energiapitoista ja kuusenkerkkäsiirappi on suosittu luontais-tuote - eräänlainen luonnon oma energiajuoma. Kuusenkerkkä sopii myös mausteeksi.

Pakurikäävän myönteiset vaikutukset on tunnettu jo vuosisatoja, ja sen lääkinällisiä vaikutuksia on tutkittu hyvin paljon varsinkin Venäjällä. Pakuri oli muutamia vuosia sitten selvä muotituote, ja vaikka buumi on hiipunut, se on hyvin arvostettu teeainekseksi, jolla on myös kansainvälisiä markkinoita. Ison pakurikäävän arvo voi olla moninkertaisen verrattuna siihen runkoon, jossa se kasvaa.

Kun pakuribuumi oli kovimmillaan, oli valalla varsin yleinen tulkinta, että sienenä

KUVA: MIKKO KEINONEN

pakuri kuuluu jokamiehen oikeuden piiriin. Nykytulokinnan mukaan pakuri on kuitenkin osa puuta, koska sitä ei voi kerätä ottamatta mukaan puun osia. Tästä syystä pakuria ei voi laillisesti kerätä ilman maanomistajan lupaa. Tässä onkin iso mahdollisuus, koska nykytilanteessa hakattavissa puissa oleva pakuri menee suurimmalta osin hukkaan, mikä on menetys sekä tuotetta kuluttaville että maanomistajille.

Unohdetut erikoisraaka-aineet

Myös tuohi on arvostettu materiaali käsityöalalla. Sen markkinat ovat pienet, mutta kansainväliset. Tuohen ongelma on, että sitä ei voi kerätä elävästä koivusta isoja määriä tappamatta itse puuta. Myöskään kaatuneesta puusta sitä ei saa kerätä ilman maanomistajan lupaa. Tässäkin olisi mahdollisuus hyödyntämiseen, jos tuohi pystyttäisiin ottamaan talteen hakkuun yhteydessä.

Myös metsien erikoispuut jäävät helposti hyödyntämättä, koska niitä ei tunnisteta. Muun muassa puusepänteollisuus ja varsinkin sen erikoisalat, kuten soitinrakennus, tarvitsevat erikoisraaka-aineita, joiden hinnat ovat moninkertaisia massoittain tuotettuun sellupuuhun verrattuna.

KUVA: MYLÈNE MEURSAULT

Metsien virkistyskäyttö

On tunnettu ja tutkittu tosiasia, että lyhytkin oleskelu metsässä parantaa ihmisen hyvinvointia muun muassa alentamalla stressiä. Toisaalta myös metsien virkistyskäyttö on ristiriidassa avohakkuihin perustuvan metsätalouden kanssa, joskin kohdealueella pystyssä olevia metsiä ja myös luonnonsuojelualueita vielä riittääkin.

Myös tähän aihealueeseen liittyviä toiminta-ajatuksia ja kehittämisideoita tuli hankkeen aikana paljon:

Jatkuva kasvatus on mielenkiintoinen suuntaus metsänkasvatuksessa, koska se mahdollistaa myös metsän virkistyskäytön kaikissa vaiheissa. Tällä alalla on ollut aktiivinen Heinäveden Vihtariin muuttanut Risto Sulkava, entinen Suomen Luonnonsuojeluliiton toiminnanjohtaja, joka pyörittää nykyään vaimonsa kanssa luontomatkailuyritys Pirteää Pässä.

Erityisryhmiä luontoon

Kehittämiskeskusteluissa puhuttiin paljon myös luontomatkailupalveluiden tarjoamisesta erityisryhmille, kuten liikuntarajoittei-

KUVA: MIKKO KEINONEN

sille. Tässä olisi myös erikoistumisen mahdollisuus ja alueellisen brändin paikka.

Toisaalta kovin isoa luontomatkailuliiketoimintaa ei voi pelkkien erityisryhmien varaan rakentaa, koska suuri osa kohderyhmään kuuluvista on pienituloisia ja myös alan järjestöt toimivat minimaalisilla järjestöillä.

Erityisryhmille sopivissa, esteettömissä

Sarvikummun tafoni on yksi Heinäveden Muinaisseuran suosittumista retkikohteista.

luontopalveluissa on kuitenkin huomattava potentiaali myös erityisryhmien ulkopuolella, koska vaikkapa pyörätuolille sopiva kohde on helppo muillekin. Kotimaan matkailun potentiaalisista asiakkaista suuri osa on ikäihmisiä, joilla on eriasteisia rajoitteita liikkumisessa. Toisaalta myytti suomalaisten metsäsuhteesta ei päde läheskään kaikkiin, ja helpot luontokohteet palvelevat myös niitä, joille pitkä patikointi tai jopa tavallinen marjaretki edustaa jo extremeä.

Oppaita puuttuu

Yksi hyvin selvä puute alueella on, että opastettuja retkiä luontokohteisiin on hyvin vähän. Tuusniemellä ja Vehmersalmella on alan yrittäjiä muutama, Heinävedellä tuskin lainkaan lukuun ottamatta Pirteää Pässää, joka järjestää retkiä silloin tällöin omalla luontopolullaan muun toimintansa ohella sekä Heinäveden Muinaisseuraa, jonka muinaisretkille olisi selvästi markkinoita, mutta vetäjiä puuttuu.

Toisaalta luontomatkailun perusinfra,

Pillpansalon jalkakivi on toinen suosittu muinaiskohde Heinävedellä.

puhdas luonto ja hienot maisemat, on koko alueella kunnossa. Tätä todisti vuosi sitten muun muassa Sallan matkailuyhdistyksen toiminnanjohtaja Paula Aspholm, joka vieraili Heinävedellä. Sallassa luontomatkailu, kuten opastetut luontoretket, ovat isot liiketoimintamuoto eikä mikään estäisi vastaavan järjestämistä myöskään Heinäveden, Tuusniemen ja Vehmersalmen alueella.

KUVA: MIKKO KEINONEN

Heinäveden Kanavasoutu on hyvä esimerkki kestävästä vesistömatkailutapahtumasta.

Vesireiteistä elinvoimaa?

Puheisiin nousi myös vesistömatkailupalvelujen puute. Varsinkin Heinäveden Kermajärvi on potentiaaliinsa nähden huonosti hyödynnetty kohde: järvestä lähes puolet on Natura-suojeltua, luonnoltaan upeaa saaristoa, johon on muutaman kilometrin matka kolmesta Heinäveden satamasta. Moottoriveneilylle ei ole rajoituksia, kuten vaikkapa Kolovedellä. Järvi on myös osa Suomen kauneimmaksi mainittua vesireittiä, Heinäveden reittiä.

Tästä huolimatta Kermajärvellä on järjestetty hyvin vähän ohjelmallista toimintaa. Hyvä avaus oli, kun Karvion lomakeskus osti Sergei-laivan ja alkoi viime kesänä järjestää iltaristeilyjä Kermajärvellä ja päivisin risteilyjä välillä Karvio-Valamo. Tämän lisäksi Kermajärven halki kulkee vuosittain Heinäveden Yrittäjät ry:n järjestämä retkisoutu Heinäveden Kanavasoutu, joka on sinänsä hyvä esimerkki kestävästä ja terveellisestä luontomatkailusta. Valitettavasti sekin tapahtuu vain kerran vuodessa.

Heinäveden kunta on onneksi herännyt

Kermajärven arvoon, ja kunta suunnittelee kirkonkylän sataman perusteellista uusimista ja uusien palvelujen lanseeraamista.

Tankki täyteen, mutta missä?

Venematkailijoiden näkökulmasta yksi selvä puute on tankkauspisteiden vähyys. Vehmersalmen satamassa polttoainepiste on, mutta Tuusniemen satamaan sitä ei ole saatu järjestettyä, vaikka aihe on ollut tapetilla vuosia. Heinävedellä ainoa vakituinen tankkauspiste on Karvion kanavalla. Myös Kermassa on Kermankeitaan tankkauspiste, mutta yrityksen

KUVA: MIKKO KEINONEN

toiminta on ollut pitkään vaakalaudalla ja tankkauspiste on ollut usein kiinni.

Hankkeen yhteydessä tehtiin selvityksiä venetankkauspisteistä. Niiden ongelma, että nykyisin vesiliikennemäärillä palvelun vaatiman investoinnin kuolettaminen vaatisi todennäköisesti muutamia vuosikymmeniä.

länikuinen koskikysymys

Alueen - varsinkin Tuusniemen ja Heinäveden - vesistömatkailulle olisi valtava tuupaus eteenpäin, jos Pohjois-Heinävedellä oleva Palokin vesivoimala purettaisiin. Koski on ollut padottuna vuodesta 1961 lähtien, mutta sitä ennen alueella virtasi eteläisen Suomen suurin koskialue, joka oli myös merkittävä järvi- taimenen ja -lohen kutupaikka.

Palokin koskien vapauttamisesta on puhuttu kiivaasti jo yli vuosikymmen, ja prosessi on edennyt hitaasti, mutta ratkaisevaa käännettä ei ole tullut.

Isoin kysymys Palokin koskien tapauksessa on tietysti raha. Voimala on Pohjois-Karjalan sähkön omistuksessa, ja jos voimala pakkolunastettaisiin, sille pitäisi korvata virtaaman arvo. 20 vuoden virtaaman nimelliseksi arvoksi on laskettu yli 60 miljoonaa euroa. Tosin voimalan nykyinen liikevaihto on noin 1,3 miljoonaa vuodessa, ja on ollut jo puhetta, että voimalasta voitaisiin päästä eroon, jos jostain löytyy 20 miljoonan rahoitus.

KUVA: MIKKO KEINONEN

Palokin kosket kuohuvat aika ajoin talvella, kun patoaltaan tasoa pitää laskea.

Vaikka Palokin koskien potentiaali on valtava, mutta vapautuminen on vielä niin epävarmaa ja spekulatiivista, ettemme juuri puutuneet tähän kysymykseen tämän hankkeen yhteydessä.

Elämän lähde - Järvi-Suomen yhteinen visio?

Yksi mahdollinen tapa hyödyntää alueen luontoa laajastikin - eikä vain hankkeen kohdealueella, vaan periaatteessa koko Itä-Suomessa - olisi konsepti, jolle annoimme nimen Elämän lähde. Idea kehkeytyi alkuaan, kun Tuomo Riihimäki kertoi Suvasveden synnystä ja spekuloi sen yhteyttä elämän kehittymiseen.

Hankkeen aikana konsepti kirkastui, ja siitä tuli myös Etelä- ja Pohjois-Savon ja Etelä- ja Pohjois-Karjalan yrittäjien aluejärjestöjen ja kauppakamarien yhteinen ehdotus yritysnäkökulmaksi Saimaa-ilmiö 2026:n hakukirjaan. Elämän lähde -konseptin laajempi esittely on liitteissä.

Hätää kärsivät osakaskunnat

Vesistöjen hyödyntämisessä ja varsinkin vesistömatkailussa yksi keskeinen tekijä on luonnollisesti kalastus. Tähän puolestaan liittyvät entiset kalastuskunnat eli nykyiset osakaskunnat. Niiden tilanne on monella tapaa haastava, ja tässä olisi myös selvä tilaus kehittämistoimille ja uusille ratkaisuille.

Osakaskunnilla voi olla hyvinkin suuria jäsenmääriä ja hallinnoitavina isoja vesi- ja maa-alueita. Osakaskuntien ongelma on kuitenkin ikääntyminen ja aktiivisten toimijoiden puute. Esim. Heinävedellä entisiä kalastuskuntia liitettiin yhteen Kerma-Hasumäen osakaskuntaan, mihin tuli n. 1200 jäsentä. Henkilömäärästä huolimatta viime vuosikokouksessa oli paikalla neljä ihmistä, eikä toiminnalle tahdo olla vetäjää. Tämä on riski sekä järjestödemokratialle että omaisuuden hoidolle.

Tämä kysymys tuli hankkeen tietoon keväällä, ja ryhdyimme jo suunnittelemaan hanketta, jolla osakaskuntien tilannetta voisi kollektiivisesti kohentaa. Yksi mahdollisuus olisi hankkeen kautta palkata ihminen, joka voisi järjestää hajanaisten osakaskuntien yhdistämistä ja myöhemmin huolehtia niiden perushallinnosta jäsenmaksutuotoilla.

KUVA: TUOMO RIIHIMÄKI

11

Juhannusidylliä Vehmersalmella.

Hyvinvointitase maaseudun vetovoimatekijänä

Hankkeen kehityskeskusteluissa samoin kuin loppuseminaarissa keskustelimme myös ajatuksesta, joka koskee velan käsitettä.

Velkahan mielletään lähes yksinomaan liittyväksi rahaan, lukuun ottamatta muutamia vakiintuneita termejä, kuten korjaus- ja uni-velka.

Pohdimme, voisiko pääomaan liittyvän velan rinnalle tuota myös muita tasa-arvoisia velan käsitteitä. Jos nimittäin puhutaan yksilöistä, velkaantuminen tai velattomuus kertovat vain yhden puolen henkilön "taseesta". Taloudellisen vakavaraisuuden hintana voi hyvin olla laiminlyöntejä sosiaalisissa suhteissa, perhe-elämässä tai omassa terveydessä. Toisaalta velkaantumisen tai vähävaraisuuden vastapainona voi olla muuten onnellinen ja rikas elämä.

Tämä on mielenkiintoinen kysymys myös hankkeen kannalta, koska kohdepaikkakunnilla Heinävedellä, Tuusniemellä ja Vehmersalmella palkkataso on keskimäärin huomattavasti alempi kuin vaikkapa etelän kasvukyksissa. Tämä ei selity vain alemmalla koulutustasolla, sillä palkat ovat alempia myös suhteessa vastaaviin töihin muualla. Toisaalta

tätä kompensoivat alemmat elinkustannukset, mutta merkittävä tekijä monelle on, että moni kokee elämänsä vähemmän stressaavaksi maaseutuympeiristössä. Stressittömyyttä edistää muun muassa se, että maaseudulla asioiden hoitamiseen menee yleensä paljon vähemmän aikaa kuin ruuhkaisessa kaupungissa.

Numeerinen mittari?

Tässä ei sinänsä ole mitään uutta, mutta yleinen ongelma on, että muita kuin taloudellisia arvoja pidetään usein toisarvoisina siksi, että niitä ei voi mitata. Tämä näkyy päätöksenteossa ja monen henkilökohtaisessa elämässä. Jos siis näille "pehmeille" arvoille pystyisi määrittämään edes suuntaa antavan mittariston ja jonkinlaisen tasearvon, voisimme olla jonkin uuden ja mullistavan äärellä. Pehmeisiin arvoihin kuuluvat tietysti henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin rinnalla myös ekologiset arvot, joille kyllä on jo mittareita, mutta ei vielä tarpeeksi.

Tämä tutkimuskysymys kiinnostaa myös Lukea, vaikka se ei istukaan Vihreän talouden konseptiin, vaan ennemminkin sosiologisesi tutkimusongelmaksi.

12 | Mielenkiintoinen verrokipari: Tuusniemi vs. Karvio

Vaikka hankkeemme nimi on Vesireiteistä elinvoimaa, vesireitit ovat nykyään hyvin marginaalinen kulkuyhteys – myös matkailijoille. Selkeä valtaosa liikenteestä kulkee maanteitä pitkin.

Hankkeen kohdealueen valtaväylät ovat ysitie (Kuopio-Joensuu) ja valtatie 23 (Varkaus-Joensuu). Näiden teiden varrelle sijoitettu kohdealueella kaksi palvelukeskittymää: ysitien varressa Tuusniemen kirkonkylä ja Heinävedellä Karvio.

Autoilijan välietappi

Tuusniemi ja Karvio ovat mielenkiintoinen verrokipari, sillä ne ovat sijainniltaan lähes identtisiä. Sekä ysitiellä että valtatie 23:lla nimittäin ajaa päivittäin n. 2500 autoa. Lisäksi sekä Tuusniemi että Karvio ovat kahden automatkailijan näkökulmasta kahden ison kaupungin ja houkuttelevan pysähdyspaikan puolivälissä. Tuusniemeltä on 60 km Kuopioon ja 77 km Joensuuhun. Karviosta puoles-

taan on 52 km Varkauteen ja 68 km Joensuuhun. Molemmista on myös useita kymmeniä kilometrejä lähimpään palvelukeskukseen.

Tuusniemellä ja Karviolla on siis periaatteessa tasavertaiset mahdollisuudet houkuttaa ohi ajavia automatkailijoita. Koon puolesta Tuusniemellä tosin on selvä etu, sillä se on n. 1500 ihmisen keskustajama. Karviossa asukkaita on alle 100.

Karviossa toimii Neste Karvionkanava, palvelutasoltaan hyvä huoltoasema, jossa on tarjolla myös noutopöytälounas sekä à la carte -ruokalista. Tuusniemellä ainoa huoltoasema on kirkonkylän laidalla oleva Teboil, joka tarjoaa polttoainemyynnin ohessa kahvia ja pikaruokaa. Teboilin lähituntumassa on kyllä myös Tuusniemen paikallisia lounasravintoiloita, mutta ohi ajavan liikenteen näkökulmasta ne ovat jo katveessa.

Yöpymisissä Tuusniemi ja Karvio ovat tasaväkisiä. Tuusniemellä leirintäalue- ja karavaanari palveluita tarjoavat rinta rinnan Viihdekeskus Hojo Hojo Oy sekä Tuusniemen kunta Juojärven Helmi -kahvilan kautta. Karviossa suosittu lomapaikka on puolestaan Karvion Lomakeskus. Mainituista yrityksistä Hojo Hojon päätulonlähde ovat kuitenkin ohjelmalliset viikonloput. Karvion Lomakeskuskin lähti kehittämään toimintaansa ohjelmalliseen suuntaan, mutta otti viime kesänä askelen taaksepäin, koska keskimääräinen leirintäaluekävijä hakee mieluummin rauhaa.

Sekä lukujen että imagon näkökulmasta Karvio on pystynyt hyödyntämään ohi ajavan liikenteen huomattavasti paremmin kuin

KUVA: MIKKO KEINONEN

Oma mallasleipä on Neste Karvionkanavan hittituote.

Neste Karvionkanava.

Viihdekeskus Hojo Hojo Tuusniemellä.

Tuusniemi – varsinkin, jos ottaa huomioon asukasluvun.

Ulkonäöllä on merkitystä

Syyn eroon voi nähdä jo auton ikkunasta: Karvion läpi ei voi ajaa ylittämättä Karvion siltaa, mistä avautuu näkymä Heinäveden reitille sekä Karvion koskeen ja kanavaan. Neste Karvionkanava on houkuttelevasti korkealla vedenpartaalla, ja pysähtymisen kynnyistä alentaa, että sillalla ja sen lähialueilla on 60 kilometrin nopeusrajoitus.

Tuusniemen kohdalla on puolestaan ystielä pitkä suora, jossa nopeusrajoitus 80 kilometriä tunnissa. Suoralta avautuu kyllä näkymä Juojärvelle, mutta tie kulkee yli sadan metrin päässä rannasta suhteellisen matalalla, minkä vuoksi näkymä ei ole mitenkään poikkeuksellinen. Myös Tuusniemen satama on tieltä päin katsottuna lähinnä iso avoin nurmikenttä, jossa ei ole käytännössä yhtään elementtiä, johon silmä tarttuisi.

Itse asiassa sama ongelma toistuu, jos poikkeaa ystieltä Tuusniemen kirkonkylään. Keskustan ”pääkadun” varrella silmä tarttuu suljettuihin kauppoihin ja rapistuviin rakennuksiin ja yleisiilme on väsähtänyt. Jos pääväylältä kuitenkin poikkeaa sivuun joko yli harjun tai ali ystien, löytää viehättäviä omakotitaloalueita, jotka ovat aivan muuta kuin tymeä ensivaikutelma.

Voi siis sanoa, että Tuusniemi on kaunis, mutta se peittää sen hyvin.

Silmänruokaa ohi ajaville

Ensiapu Tuusniemen ongelmaan olisi katseenvangitsija satama-alueelle. Tästä käytiin

Karvion koski on merkittävä lohikoski.

KUVA: MIKKO KEINONEN

Rosvokivi on yksi Tuusniemen piilotetuista aarteista.

keskusteluja sekä Hojo-Hojon että Juojärven Helmen yrittäjien kanssa, missä yhteydessä kävi ilmi, että aiheesta on tehty jopa valtuustoaloite.

Koska katseenvangitsijan pitäisi olla sekä riittävän iso että erikoinen pysäyttääkseen ohi ajavia, pohdimme, että edullinen ratkaisu voisi olla rakentaa jotain näyttävää hirrestä. Tästä käytiin alustavia keskusteluja leppävirtalaisen Hannes Hyvösen kanssa, joka on rakentanut näyttäviä hirsitöitä eri puolelle Suomea.

14 | Yhteinen tila vehmersalmelaisille

Kun järjestimme Vehmersalmella virtuaalipalaverin, esille nousi vahvasti huoli pitäjän yhteisistä tiloista. Keskustelun pohjalta syntyi myön hankeidea, ja lähdimme työstämään jatkohanketta heti. Teimme siitä myös hakemuksen Kalakukko ry:hyn, mutta hankesuunnittelu jäi kesken, kun Tuomo Riihimäki menehtyi ja vahva paikallinen toimija puuttui.

Kaksi ongelmakiinteistöä

Tilannekuva on tiivistettynä oheisessa hanketextissä:

”Vehmersalmen taajamassa on nykyään kaksi merkittävää julkista tilaa, jotka ovat alueen asukkaiden yhteisessä käytössä: Vehmersalmen seurakuntatalo sekä Vehmersalmen Majakka. Seurakuntatalon ensisijainen käyttötarkoitus on luonnollisesti seurakuntapalvelut, ja Majakka on ensisijaisesti nuorisotila ja liikuntatila. Kumpikin kiinteistö palvelee kuitenkin myös järjestöjä, ja sitä kautta käyttötarkoitusten kirjo on laaja.

Molemmissa kiinteistöissä on kuitenkin ongelmia. Seurakuntatalossa on sisäilmaongelmia, ja sen kunto on todettu niin heikoksi, että se tullaan purkamaan lähivuosina. Myös Majakan kunto on niin huono, että se vaatii pikaista ja mittavaa peruskorjausta, jos siinä halutaan jatkaa edes nykyisen kaltaista toimintaa. Kuopion kaupunki tekee parhaillaan kartoitusta Majakan kunnosta, mutta kaupungin kartoitus rajoittuu pelkästään Majakaan eikä selvitetä muita vaihtoehtoja.

Kallis väliaikaisratkaisu?

Kuopion kaupungin nykyinen suunnitelma on peruskorjata Majakka, mutta sillä tuskin ratkaistaan kaikkia Vehmersalmen yhteistilan tarpeita – varsinkaan siinä vaiheessa, kun seurakuntakoti poistuu käytöstä. Majakassa ei esimerkiksi ole tapahtumajärjestämiseen sopivaa keittiötä, eikä sellaista mahdu kiinteistöön rakentamaan, koska tila ei anna myöten eivätkä rakennuksen suojelumääräykset salli laajentamista. Toisaalta Majakka palvelee huonosti liikuntarajoitteisia käyttäjiä, koska se on kaksikerroksinen ja hissiton.

Vehmersalmen seurakuntakoti on saanut purkutuomion.

Majakka on historiallisesti arvokas, mutta tilaratkaisuiltaan vanhanaikainen julkinen tila.

Kuopion kaupungin alustava hinta-arvio Majakan peruskorjaukselle on toista miljoonaa, mutta tähän ei ole vielä laskettu esimerkiksi hissien hintaa. Lisäksi vanha rakennus voi tuottaa yllätyksiä, ja hinta voi helposti kasvaa huomattavassa määrin.

Pahimmassa tapauksessa Kuopion kaupunki tekee remontin, joka maksaa saman verran kuin uudisrakennus, mutta lopputulos on vain yhteisöä huonosti palveleva pysyvä väliaikaisratkaisu.

Paikallisilla yhteisymmärrys tarpeesta

Pro Järvi-Suomi ry järjesti helmikuussa virtuaalisen keskustelutilaisuuden Vehmer-

KUVA: TUOMO RIIHIMÄKI

Vehmerpuoti oli monelle vehmersalmelaiselle merkittävä kohtaustapa, mutta valitettavasti sen toiminnalle ei löytynyt jatkajaa Tuomo Riihimäen äkillisen poismenon jälkeen..

salmen seurakuntatalon kohtalosta. Siinä oli mukana parikymmentä Vehmersalmen keskeistä toimijaa, joilla on myös laaja tieto seudun käytettävissä olevista kiinteistöistä. Keskustelussa tuli esille tarve tehdä kattava selvitys vapaista kiinteistöistä ja niiden yhteiskäyttömahdollisuuksista.

Nykytiedon perusteella kuitenkin selvästi paras ja periaatteessa ainoa toimiva ratkaisu olisi rakentaa Vehmersalmen keskustaan kokonaan uusi kiinteistö, joka tulisi sekä kaupungin että seurakunnan käyttöön ja palvelisi samalla järjestöjä ja eri-ikäisiä käyttäjäryhmiä.

Piristysruiske kuihtuvalle taajamalle

Kylätaloihin kohdentuu kyläyhteisöissä suuria odotuksia. Tehdyt päätökset vaikuttavat kylän kehitykseen ja kyläkuvaan vuosikymmenienkin ajan kuten Majakan muuttuvat roolit todistavat. Siksi uudisrakennuksella olisi myös iso symbolinen arvo, koska se piristäisi taajaman yleisilmettä, nostattaisi paikallishenkeä ja parhaassa tapauksessa toisi uusia asukkaita.

Ajatus seurakunnan ja kaupungin yhteisestä uudisrakennuksesta nostettiin esille myös

kaupungin kutsumassa keskustelutilaisuudessa 14.4.2021, ja tuolloin kaupungin edustajat suhtautuivat hyvin avoimesti esitettyyn vaihtoehtoon.

Kiinteistön tarvekartoitus on meneillään ja kiinteistöratkaisusta tehdään päätöksiä tämän vuoden aikana, ja kaupunki on joka tapauksessa varautunut investoimaan. Jotta päätös perustuu oikeaan tietoon, haluamme tehdä perusteellisen käyttäjäkyselyn ja kattavan kartoituksen käytössä olevista kiinteistöistä. Tämä on tärkeää riippumatta siitä, mihin suuntaan lopullinen päätös kääntyy.

Tavoitteena on, että selvityksen tulokset ovat valmiina ja selkeässä muodossa syyskuussa, koska silloin aletaan valmistella ensi vuoden budjettia ja mahdollisten korjaus- tai rakennustointen pitää olla budjetointivaiheessa tiedossa.”

Valitettavasti viime kappaleessa mainitusta tavoitteesta jouduttiin luopumaan Tuomo Riihimäen äkillisen poismenon vuoksi. Kiinteistön tarve on kuitenkin edelleen Vehmersalmella olemassa.

Hankemuistiomme on toimitettu Kuopion kaupungin päättäviin elimiin.

Esitykset jatkotoimiksi

Esiselvityksen perusteella on mahdollista lähteä kehittämään useita jatkohankkeita.

Luontomatkailusta monta hanketta

Luontomatkailuhankkeita kannattaa viedä alueella vahvasti eteenpäin. Tässä on itse asiassa aihetta useampaankin hankkeeseen. Yksi selkeä hankekohde olisi luonto-opastojen pilotointi alueella. Todellisen liiketoiminnan aloittaminen toimisi parhaiten jos alueelle saataisiin kerralla usampi toimija, joilla on myös riittävän laaja palveluvalikoima. Hankeraha auttaisi aloittamista selvästi.

Myös erikoisryhmille ja yleensä liikuntarajoittelisille suunnatuilla luontomatkailupalveluilla on selvä potentiaali.

Luontomatkailuun liittyvät hankkeet voivat olla yritysryhmähankkeita tai yhdistyspohjainen kehittämishanke. Mahdollisia rahoittajia ovat leader-ryhmät, ESR ja keväällä aukeava, harvaan asutulle maaseudulle suunnattu HAMARA-rahoitus. Luontevia yhteistyökumppaneita ovat ainakin LUKE ja lähialueiden kunnalliset kehitysyritykset.

Teollisuuden ja hyvinvoinnin symbioosi

Luonnon teollisen hyödyntämisen ja virkistyskäytön yhdistämisen kysymykset, samoin

metsätalouden sivuvirtojen parempi hyödyntäminen olisivat teemoja, jotka sopisivat LUKE:n Vihreän talouden konseptiin. Niissä olisi myös selvä potentiaali hankkeemme kohdealueella. Keskustelua LUKE:n kanssa pitää jatkaa, mutta juuri nyt ei ole haussa sopivaa rahoitusta, joten hankkeistaminen siirtynee reilusti ensi vuodelle.

Elämän lähde

Elämän lähde -konseptin ympärille alustavasti rakennettu yritysryhmähanke tulee viedä maaliin asti.

Vehmersalmen kiinteistöt

Vehmersalmen kiinteistöselvityksen alustavat tulokset ja pohdinnat kannattaa pitää aktiivisina. Muistio on jo lähetetty Kuopion kaupungille.

Hyvinvointitaseesta uusi musta

Tunnevelka, hyvinvointitase – tai mitä nimeä ryhdytäänkään käyttämään – on hyvin potentiaalinen uusi avaus, ja siinä on aihetta useisiin eri hankkeisiin: tutkimukseen, kehittämistyöhön, seminaareihin. Aiheesta on keskusteltu LUKE:n kanssa, ja se sopisi myös LUKE:n toimialaan, joskaan ei Vihreän talouden hankkeeksi.

Liite 1: Elämän lahde

17

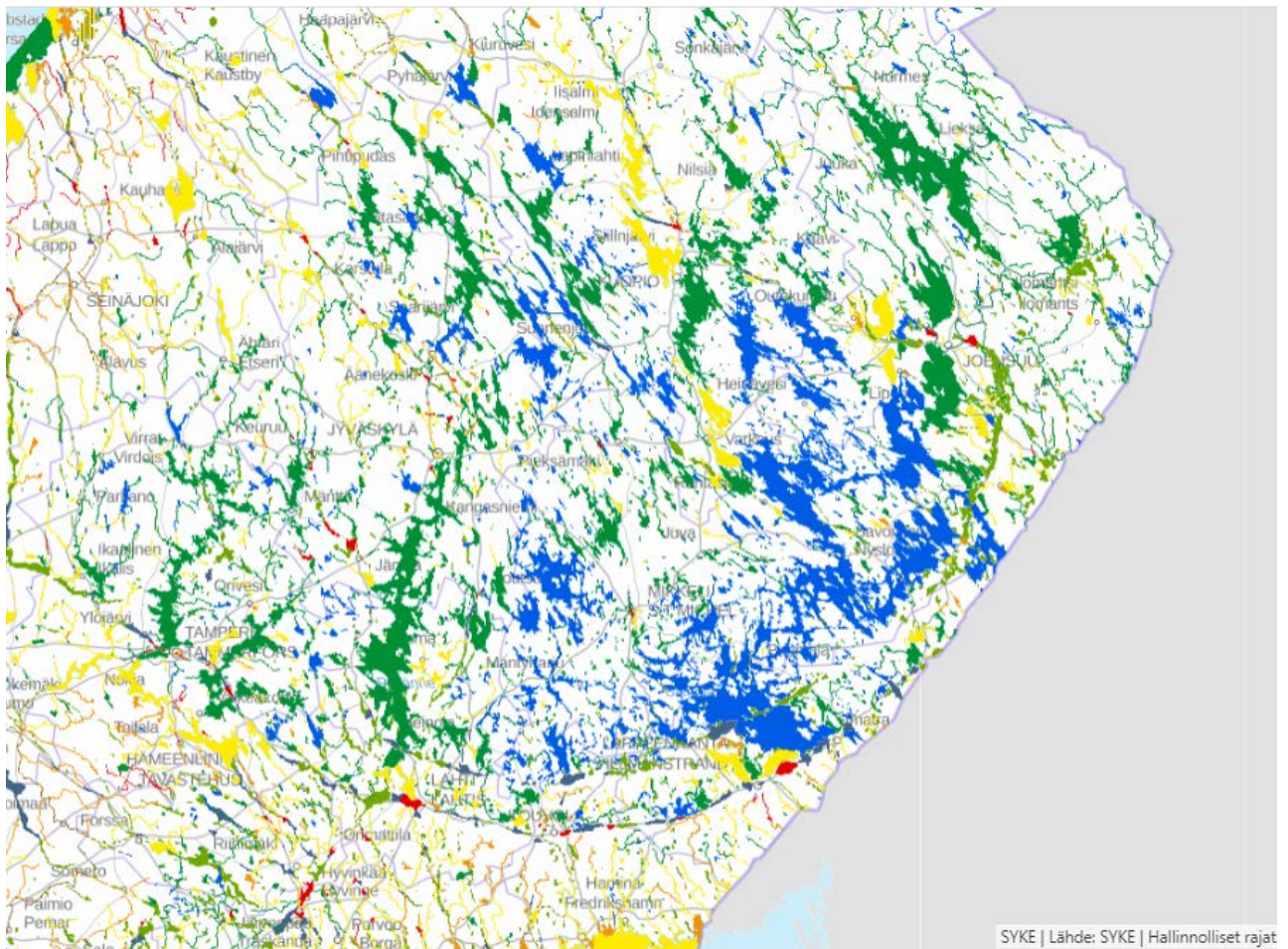
ELÄMÄN LÄHDE

Tuote- ja palvelukonsepti

750 miljoonaa vuotta sitten keskelle Itä-Suomea törmäsi meteori, ja nykyään törmäyskohdassa lainehtii Suvasvesi. Samoihin aikoihin maapallolle ilmestyivät ensimmäiset monisoluiset eliöt.

Oletamme, että näillä kahdella asialla on yhteys, ja julistamme, että Järvi-Suomi on alue, jossa monisoluinen elämä on syntynyt. Elämähän on syntynyt vedessä, ja meillä on muun muassa juomakelpoista pintavettä yli kymmenen kertaa yli ihmiskunnan vuotuisen juomaveden tarpeen.

Tästä syntyy Elämän lähde.
Se on tarinakonsepti, joka on ehtymätön inspiraatioalusta taiteelle, elämyksille ja tuotteille.

Kartassa tummansinisellä merkityt vesistöt ovat laadultaan erinomaisia.

Tieteellinen tausta

Leppävirralla, kahden maakunnan rajalla sijaitseva Suvasvesi on monella tapaa erikoinen järvi. Se on paitsi yksi Järvi-Suomen syvimmistä ja kirkasvetisimmistä vesistöistä, myös ainutlaatuinen geologinen muodostelma. Suvasvesi on nimittäin yksi maailman viidestä järvestä, jotka ovat muodostuneet kahden meteorin kraaterista.

Ensimmäinen meteor on törmännyt Suvasveden kohdalle noin 750–760 miljoonaa vuotta sitten ja toinen 500 miljoonaa vuotta myöhemmin. Ensimmäisen meteorin törmäysajankohta on sinänsä mielenkiintoinen, koska se sattuu aikaan, jolloin maapallolle ilmestyivät ensimmäiset monisoluiset eliöt. Astrobiologisesta näkökulmasta on siis mahdollista väittää, että monisoluisen elämä maapallolla syntyiikin tuon meteoritörmäyksen katalysoimana Suvasvedellä. Tätä ei sinänsä pysty todistamaan, mutta ei myöskään kiistatta kumoamaan.

Piutaveden laatu sen sijaan on tutkittu ja todistettavissa. Hyvälaatuisestikin luokiteltu pinta-vesi ylittää laadultaan suuren osan maailmassa käytetystä juomavedestä, ja erinomainen vesi olisi suuressa omassa maailmaa jo luksusta. Suomen Ympäristökeskuksen luokittelun mukaan koko Suur-Saimaa ja ylävedet Suvasvesi, Juojärvi ja Kermajärvi sekä lännempänä mm. Puula ovat vedenlaadultaan erinomaisia.

Erinomaisen veden altaiden yhteen laskettu pinta-ala on noin 6 000 neliökilometriä ja keski-syvyys noin 10 metriä. Varastossa on siis noin 60 biljoonaa kuutiota eli 60 000 000 000 000 litraa valmista juomavettä.

Ihmisen keskimääräinen juomaveden tarve on noin 2 litraa päivässä. Jotta tämä määrä pystyttäisiin turvaamaan koko ihmiskunnalle, tarvittaisiin vähän vajaat 6 biljoonaa litraa juomavettä vuodessa. Toisin sanoen noin 10 prosenttia Järvi-Suomen nykyisistä erinomaisen pinta-veden varannoista riittäisi kattamaan koko ihmiskunnan vuotuisen juomaveden tarpeen.

Tarinakonsepti

Edellä kuvattuun vedoten julistamme, että monisoluinen elämä on todellakin syntynyt Suvasvedellä ja sen lähiympäristössä eli Järvi-Suomessa yleensä, koska on hyvä syy olettaa, että valtava meteori on levittänyt roiskeita yli maakuntarajojen.

Kun paikka on tiedossa, voimme paljastaa myös ajankohdan: Ensimmäinen monisoluinen eliö alkoi elää ja toimia maapallolla 749 997 974 vuotta ennen ajanlaskumme alkua. Tästä seuraa onnekas yhteensattuma, että vuonna 2026, kun Savonlinna on Euroopan kulttuuripääkaupunki, tulee kuluneeksi myös tasan 750 miljoonaa vuotta monisoluisen elämän synnystä.

Tältä pohjalta Järvi-Suomea voi siis markkinoida brändillä Elämän lähde. Se sopii alueelle erinomaisesti, koska elämä on syntynyt vedessä, ja Järvi-Suomi on globaalisti ainutlaatuinen puhdasta veden varasto.

Tarinan lanseeraus

Tarina alkaa myydä itse itseään, kun väittämä

elämän synnystä julkaistaan ensin tiedemaailmassa. Kuten sanottua, väittämää ei voi kiistatta kumota, mutta näin perustavaa laatua oleva aihe synnyttää nopeasti vastaväitteitä ja sen nostattama kohu tekee tarinaa tunnetuksi.

Sopiva ihminen julkaisemaan väittämän on **Tuomo Riihimäki**, alkuperäisidean isä. Hän pyörittää nykyään vanhempiensa perustamaa Vehmerpuotia Vehmersalmella, mutta hän on taustaltaan luonnontieteilijä, ja hänellä on kaksi akateemista loppututkintoa Swansean yliopistosta Walesistä. Hänen alaansa on muun muassa astrobiologia, johon tarinammeinkin kuuluu.

Kun tiedemaailma on herännyt ja väittelystä on otettu riittävä julkisuusarvo, tarinan voi vapaasti heittää överiksi.

Eri puolilta maastosta, järven pohjista ja talon seinistä alkaa löytyä ilmiselviä merkkejä meteorin törmäyksestä, eikä aikaakaan, kun kameran eteen tuodaan ensimmäinen aikalaistodistaja. Tähän rooliin sopisi erinomaisesti vaikkapa some-hahmo Tyyne Kettunen, eläkeläinen ja terveyspalveluiden suurkuluttaja Siilinjärveltä, siivilissä tanssija ja stand up -koomikko **Johanna Keinänen**.

Ehdotus lanseeraustilaisuudeksi: Apokalyptinen elämän synty -spektaakkeli

Tätä voisi hyödyntää tarinan lanseeraustilaisuudessa, mahdollisesti kulttuuripääkaupunkivuoden avajaisjuhlallisuuksissa – mahdollisesti jo ennen vuotta 2026 siinä kaupungissa, joka silloin on Itä-Suomen kulttuuripääkaupunki.

Käsikirjoitus lyhyesti

Juhlatilassa on iso valkokangas, jossa on ikään kuin väliaikakuvana live-striimiä juhlatilan ulkopuolelta – mieluiten elävältä kadulta tai torilta. Livestriimiä näytetään eri ohjelma- ja numeroiden välissä, jolloin se on vähän kuin Windowsin näytönsäästäjä – satunnaista, reaaliaikaista videomateriaalia. Olennaista on, että reaaliaikaisuuden myös tunnistaa.

Esityksen alkaessa livestriimi vaihtuu huomaamatta ra-

kennettuun todellisuuteen samasta paikasta. Tilan täyttää kasvava meteli, maisema valkokankaalla tummuu. Kankaalla välähtää valtava tulipallo ja kaikki pimenee ja metelin tilalle tulee hiljaisuus.

Lavalle tulee taskulampun kanssa teknikko, joka avaa sähkökaapin. Hänen perässään sinne ilmestyy myös hämmennyt juontajapari, joka rauhoittelee yleisöä ja pahoittelee teknisiä ongelmia.

Jostain kuuluu hälytysajoneuvojen ääni. Jossain sytytetään kynttilä.

Hetken päästä sähkötkä saadaan päälle ”varavirtalähtees-tä”.

Myös valkokangas herää eloon. Maiseman tilalla on valtava, savuava kuoppa, jonka reunoilla palaa. Kuva vaihtuu nettinäkömään ja ylimääräi-

seen uutislähetyskseen, jossa uutisankkuri kertoo, että juuri saamamme tiedon mukaan Savonlinnaan / Kuopioon / Joensuuhun / Mikkeliin / Lappeenrantaan on osunut valtava meteori.

Lähetyskseen tulee asiantuntija, joka alkaa selittää meteorin seurauksia ja kertoo itse asiassa elämän synty -tarinaa, jolloin viimeistään yleisölle selviää, että kaikki on osa show'ta.

Seuraa lyhyt dokumentti, jossa käydään läpi evoluution vaiheet yksisoluisista lähtien ja päädytään kehityksen päätepisteeseen eli savolaiseen.

Spektaakkelista voidaan luonnollisesti tehdä myös toistuva, maksullinen esitys ja siihen voi vapaasti yhdistää musiikkia, teatteria, tanssia, stand up -komiikkaa ja oikeastaan mitä vain taiteen lajia.

Tuotteita

Elämän lähde -brändistä on helppo kehittää lukematon määrä erilaisia paikallisia ja yrityskohtaisia sovelluksia ja tuotteita. Muutamia esimerkkejä:

Meteoriaihteiset korut ja koriste-esineet

- Periaatteessa mikä tahansa taivaankappale käy aiheeksi, koska joka tapauksessa operoidaan osin astronomian alueella

Meteorinkappaleet

- Järvi-Suomen luonnossa on varsin paljon pieniä meteorikiviä. Jäljennöksen saa tietysti halvemmalla.

Alkuräjähdyksen niminen ruoka-annos

- Reseptiä ei vielä ole, mutta voidaan julistaa

kilpailu sen keksimiseksi. Tosin puolet kilpailijoista todennäköisesti ehdottaa hernekeittoa.

Vesi kaikissa muodoissaan

- Tarinan kautta jopa hanavedestä tulee maagista elämän vettä
- Valamon viski sopii konseptiin aivan erityisen hyvin, sillä viski-sanat juuret ovat gaelinkielisissä sanoissa uisge (vesi) ja uisge beatha (elämän vesi).

Julkaisut ja painotuotteet

- t-paidat
- kirjat (fiktio ja tietokirjat)
- sarjakuvat

Lisätty todellisuus

- Muun muassa virtuaalisovellus, jossa katsoja pääsee todistamaan meteorin törmäystä ja evoluutiota.

Elämän synnyn ravintola

● Viittaa hatarasti Douglas Adamsin Maailmanlopun ravintolaan.

● Konsepti, jota voi hyödyntää missä tahansa kahvilassa tai ravintolassa:

Pöydissä on petrimaljoja, joissa on kertoman mukaan yksisoluisia eliöitä. Tarjoilija: "Monisoluisen elämä syntyi, kun yksisoluiset eliöt hakeutuivat yhteen ja alkoivat muodostaa monisoluisia kokonaisuuksia. Niin voi tapahtua myös tuossa petrimaljassa. Siinä voi tosin mennä muutamia miljoonia vuosia, joten haluaisitteko kenties tilata jotain odotellussa?"

Laboratorio-oloissa on kuitenkin huomattu, että solujen yhdistymistä voi nopeuttaa huomattavasti, jos yksinäisiä soluja pommiteaan tohvelieläimillä. Asiakkaille voi siis tarjota eri maksulla tohvelieläintä, jolla voi pommittaa pöydällä olevia eliöitä. (Kukapa ei olisi joskus halunnut pommittaa alkukantaisia elämänmuotoja tohvelieläimillä.)

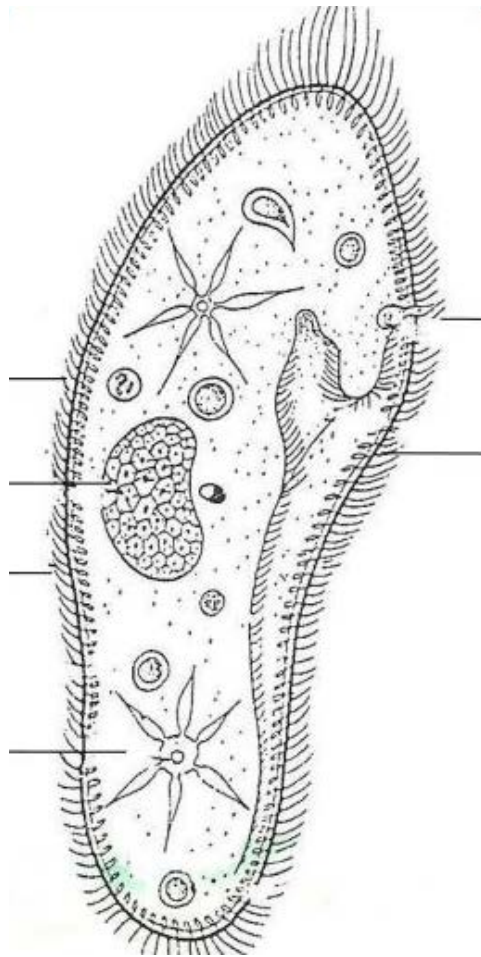
Tohvelieläimet ovat tietysti mikroskooppisen pieniä, mutta eläimen nimi on hellyttävä, ja myyntiin voi tehdä myös tohvelieläinmaskotteja ym.

Tähän liittyy tietysti myös kilpailu: Jos joku sattuu istumaan pöydässä, missä tapahtuu solujen yhdistyminen, koko pöytäseurue voittaa luonnollisesti erikoispalkinnon. Tämä voidaan tietysti toteuttaa virtuaaliarpajaisilla, sillä mikroskooppisia prosesseja ei kukaan pysty paljaalla silmällä valvomaan.

Käytännön toteutus

Elämän lähde -konseptin perusidean rakentaminen on sinänsä helppoa. Jotta siitä syntyy brändi, sillä pitää olla yhtenäinen ulkoasu ja tunnusmerkistö sekä riittävän tehokas viestintäkampanja, jossa hyödynnetään somea, nettisivuja ja perinteistä mediaa.

Konsepti on siitä joustava, että siihen voi rakentaa paljon tuotteita, joiden valmistus ja toteu-

tus ei vaadi isoja investointeja. Toisaalta se mahdollistaa hyvinkin suuret speksaakkelit, jos vain rahoitus järjestyy. Toisaalta esimerkiksi edellä kuvattu "Apokalyptinen elämän synty-speksaakkeli" ei välttämättä vaadi valtavaa budjettia, koska digitaalitekniikalla pystyy luomaan hyvinkin edullisesti täysin uusia maailmoja.

Oiennaista olisi tietysti saada mahdollisimman paljon toimijoita mukaan konseptiin. Yksi suunnitteilla oleva tapa lanseerata konseptia on muodostaa matkailu- ja ohjelmapalveluyritysten yritysryhmähanke (tai hankkeita), jossa yhtenä yhteisenä tavoitteena on juuri tämän tarinan rakentaminen ja sen räätälöiminen mukana oleville yrityksille sekä yhteistyöverkoston luominen.

Periaatteessa hankkeita voisi jopa olla useampia kuin yksi, esim. niin, että samanaikaisia

hankkeita toimii eri maakunnissa kuitenkin suorassa kontaktissa keskenään. Useamman yritysryhmän mallissa olisi yritysten kannalta se etu, että yritykset voisivat ostaa myydä hankkeeseen kuuluvia pilotointipalveluita osin ristiin hankkeiden välillä ja tätä kautta kuitata osan omaraahoitusosuudesta. (Tämä tosin pitää tarkistaa, onko tämä mahdollista rahoitussääntöjen puitteissa.)

Konsepti mahdollistaa myös monenlaista oppilaitosyhteistyötä. Tarinasta on ollut jo puhetta Savonlinnan taidelukion kanssa, joka olisi luonnollinen yhteisö tuottamaan materiaalia aiheesta. Myös Lappeenrannan teknisen yliopiston innovaatiokeskus J. Hyneman Center on luonteva yhteistyökumppani, koska aiheesta voi kehittää erilaisia insinöörisovelluksia. Tulokulmia on toki niin paljon, että aiheesta pystyy soveltamaan lähes missä tahansa oppilaitoksessa.

Lisätietoja:

Mikko Keinonen

045 7871 3451

soisalomedia@gmail.com

Vesistöreiteistä elinvoimaa

Pro JÄRVI-SUOMI ry

Pro Järvi-Suomi ry on järjestöjen, kansalaisliikkeiden, yritysten, julkishallinnon ja yksityishenkilöiden yhteistyöverkosto. Saimme Kalakukko ry:ltä **"Vesistöreiteistä elinvoimaa"** -esiselvityshankkeeseen n. €25.000. Hanke toteutetaan 1.9.2020-31.8.2021. Hanketta vetävät vehmersalmelaiset Tuomo Riihimäki ja Jyrki Knuutinen ovat Pro Järvi-Suomen perustajajäseniä ja hallituksen jäseniä. He ovat myös Ajatuspaja Sampo ry:n hallituksessa. Hankkeen kohdealueita ovat Tuusniemi, Heinävesi ja Vehmersalmi/Kuopio.

Tehtävänä on selvittää alueiden nykytila kokoomalla dokumentoitua tietoa esimerkiksi kunnallisista budjeteista, toimintakertomuksista, ja paikallishistoriasta. Näitä vertaamme kyselyistä ja tapaamisista saatavaan palautteeseen. Yleisötilaisuuksista tiedotamme esimerkiksi Facebookin Vehmeriläiset -ryhmässä.

Näkemykset Vehmersalmen nykytilasta

Osa vehmeriläisistä tekee talkootyötä, yhdistystyötä, omaishoitoa ja palkkatyötä. Osa tekee kaikkea edellä mainittua, osa ei mitään niistä. Kasvava joukko syrjäytyy päihteiden vuoksi. Loput tekevät kaikenlaista muuta. Suurin osa palkkatyöläisistä käy kuitenkin töissä Vehmersalmen ulkopuolella. Mitä useampi meistä viettää päivänsä enimmäkseen muualla kuin täällä, sitä vähemmän on aikaa tavata muita vehmeriläisiä työssä ja vapaa-aikana. Ja sitä vähemmän on siteitä Vehmerissä. Tämä vähentää yhteisöllisyyttä.

Samalla eurojamme käytetään yhä enemmän muualla kuin Vehmerissä. Aluksi kylän yrittäjät sopeutuivat tilanteeseen, mutta lopulta kannattavuusraja tulee vastaan. Palvelutarjonta vähenee. Pian asuinviihtyvyys ja palvelujen taso alueella laskevat.

Nykyään yleinen yksilöllisyyden korostaminen on trendi, joka johtaa ihmisten käpertymiseen yhteisten mielenkiinnon kohteiden ympärille. Jos samalla etäännyttään muista ihmisistä omaan kuplaan, negatiivisen kehityksen kierre kiihtyy. Kuitenkin metropolien ulkopuolellakin asutaan myös tulevaisuudessa. Entä Vehmersalmella?

Sinun Vehmersalmesi?

Ehkä näkemyksesi Vehmersalmesta on hyvinkin erilainen? Tästä haluamme kuulla. Hankeajana muodostuva yhteinen visio alueen tulevaisuudesta selkeytyy, kun mahdollisimman moni kertoo oman käsityksensä kylän nykytilasta. Emme hae "oikeita" vastauksia "oikeilta" ihmisiltä, vaan rehellisiä kuvauksia siitä, miltä asiat Vehmerissä näyttävät. Samalla selkeytyy oma mielipiteesi koronakokemusten ja ilmastonmuutoksen keskellä, sopivasti kunnallisvaalien alla. Kenellä kunnallispoliitikoista on kykyä nähdä pidemmälle kuin vaalikauden loppuun, ja viedä visiomme maaliin?

Jos visiosi selkiinnyttyä haluat muuttaa Vehmersalmea näköiseksesi, tee se kanssamme. Hankkeen seuraavassa vaiheessa nimitäin lähdemme toteuttamaan esiselvitysvaiheessa tulleita hankeideoita ja autamme saamaan niihin rahoitusta. Hankeidea voi koskea esimerkiksi yrityksen laajentamista, kylätahtuman kehittämistä, kestävän kehityksen vesistömatkailua – tai jotain muuta. Tässä on tilaisuutesi vaikuttaa ja toteuttaa ideasi.

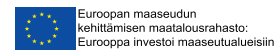
Toteutusvaiheessa mukaan tulee myös Luonnonvarakeskus Luke. Se toteuttaa Vihreän talouden mallin mukaista tutkimus- ja kehityshanketta, jossa seurataan toteutuvien projektien vaikutuksia yhteisöllisyyteen ja elinkeinotoimintaan. Luken toiminta myös tukee osaltaan meneillään olevia hankkeita.

Miten meidän tavoittaa?

Hankkeen eteen teemme töitä kaikkina viikonpäivinä. Hanketoimistosta Vehmer-Puodin tiloista torin reunalta meidät tavoittaa varmiten tiistaisin ja torstaisin 9-14. Ota yhteyttä tai poikkea kahville:

Pro Järvi-Suomi hankeideat:
Tuomo Riihimäki p. 040 505 0066
Jyrki Knuutinen p. 0400 375 155

Ajatuspaja Sampo vastaa Atelle:

Vehmeriläinen -lehden kevätnumerossa koy:n puheenjohtaja Ate Savolainen kommentoi 2019 syysnumerossa julkistua juttuamme. Puuhastelukommenttimme koy:stä oli pientä provosointia, minkä Ate oli oivaltanutkin. Hyvä!

Yhteisöllisyyden säröily tuottaa signaaleja. Esimerkkinä pitäjäraatimme. Lilliputtimainen €30.000 vuosibudjetin jää osin käyttämättä rahoitushakemusten puutteessa. Äkkiäkö kaupunki pienentää budjettiamme, paitsi jos puolellamme on aktiivisia poliitikkoja. Olisiko Vehmersalmi -vaaliliitto äänten keskittämiseksi tarpeen?

Muutaman kuskien aiheuttama mopo- ja mönkärimeteli saattaisi ratketa kehittämällä Ala-Korholan tilan tarjoamaa ajorataa ja Majakan toimintaa. Julkinen juopottelu ja virtsaaminen, pahoinpitelyt, ja lääkärihelikopterin käynti välienselvittelyn vuoksi kertovat vakavammista ongelmista yhteisössä. Ne eivät katoa vaikenemalla, eivätkä skeittiratapueilla. Sale mukaan oikeita ongelmia ratkaisemaan? Pro Järvi-Suomen hankeartikkelissa edellä esitetään yksi näkemys kylän nykytilasta. Haastamme Vehmeristä välittävät todistamaan sen vääräksi. Aloita vaikka osallistumalla Koy:n vuosikokoukseen 27.11. ja kertomalla siellä, millainen olisi Sinun Vehmersalmesi!

VEHMERILÄINEN

TUOMO RIIHIMÄKI

Elinvoimamme tunnossa

Pro Järvi-Suomi ry:n syksyllä alkanut Vesireiteistä elinvoimaa -hanke elää ja voi koko ajan paremmin.

Kohdealueista varsinkin Vehmersalmella ja Heinävedellä kehittämissyö on alkanut hyvin, ja Tuusniemikin seuraa. Ideoita on kertynyt kiitettävä määrä, ja moni ajatus on jo lähellä muuttua sanoista teoiksi, vaikka Vesireiteistä elinvoimaa -hankkeen ensimmäinen tarkoitus on asioiden ennakkovalmistelu ja tiedonkeruu.

Kevään myötä hankkeessa alkaa loppukiri, ja samalla valmistellaan jo luonnonvarakeskus Luken kanssa viisivuotista jatkohanketta. Jos se toteutuu, se tuo alueelle merkittävän määrän kehittämisvaroja, jatkohankkeita, tietotaitoa ja toivottavasti sitä myöten myös ihmisiä ja yrityksiä.

Vesireiteistä elinvoimaa -hankkeen yleisötilaisuudet on pitänyt tähän mennessä järjestää koronarojoitusten vuoksi virtuaalisesti, mutta kesän mittaan päästään toivottavas-

ti puhumaan myös naamakkein.

Pienissä ryhmissä kohtaamiset ovat toki olleet mahdollisia koko ajan, ja hankkeen toimisto on edelleen avoinna Vehmer-puodissa. Kommentit, ideat ja tiedonannot ovat tervetulleita, ja etenkin kesäasukkaita kaivataan keskusteluihin mukaan.

Jos siis sinulla on ongelma, idea tai hankkeen tarve, ota rohkeasti yhteyttä. Hankkeen vetäjät **Tuomo Riihimäki** ja **Jyrki Knuutinen** ovat tavattavissa Vehmersalmella, ja jos kaipaat vierasta älyä kylän ulkopuolelta, Pro Järvi-Suomi ry:n puheenjohtaja **Mikko Keinonen** on puhelimen päässä suurimman osan aikaa.

Ota yhteyttä:

Tuomo Riihimäki, 040 505 0066
Jyrki Knuutinen, 0400 375 155
Mikko Keinonen, 045 7871 3451

sähköposti: prolakeland@gmail.com
Kotisivu: www.prolakeland.net

TUOMO RIIHIMÄKI

Vesireiteistä elinvoimaa

Hanken:o:

126933

Rahoitus:

Kalakukko ry / Pohjois-Savon ELY-keskus

Väliaikaisrahoitus:

Heinäveden kunta

Hankeorganisaatio:

Pro Järvi-Suomi ry

www.prolakeland.net

Hankevastaavat:

Tuomo Riihimäki 1.9.2020–23.6.2021

Mikko Keinonen 1.7.–31.12.2021

Hanketyöntekijä:

Jyrki Knuutinen

Loppuraportin toimitus ja taitto:

Mikko Keinonen / Soisalo-Media

www.soisalomedia.com